

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

Algemeen

Project:	Programma Natuurpakket Westerschelde
Document:	Voortgangsrapportage
Periode:	Februari, maart en april 2024
Status:	Definitief
Datum:	28-5-2024
Bestuurlijk opdrachtgever:	dhr. A.R.M. Vael

Projectomschrijving

Het programma tot het realiseren van minimaal 600 ha estuariene natuur volgens het Convenant Rijk-Provincie (2005) over de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010.

Het Programma Natuurpakket Westerschelde omvat de volgende projecten:

- Hertogin Hedwigepolder (350 ha, gereed)
- Uitbreiding Zwin (22 ha, gereed)
- Middengebied Waterdunen (121 ha, gereed) en Perkpolder (35 ha, gereed)
- Buitendijks (5 deelprojecten 130 ha, deels gereed)
- Landbouw-flankerend beleid (subsidie € 8,4 miljoen en grondruilbank € 4,6 miljoen)
- Overige afspraken (Grenspark Groot Saeftinghe, impuls Hulst, Landschapspark Zwinstreek, impuls Sluis, Sloe-/Tractaatweg, monitoring).

Belangrijkste ontwikkelingen

- Panoramaheuvel:** De heuvel wordt op hoogte gebracht met grond uit het gronddepot in de naastliggende Prosperpolder. Het onderzoek naar de kwaliteit van de grond heeft plaatsgevonden en daaruit is naar voren gekomen dat de grond geschikt is voor de ophoging van de heuvel. De rijroute van het depot naar de heuvel is bepaald. Binnenkort wordt de aannemer geselecteerd die de werken uit zal voeren en wordt er een overeenkomst afgesloten tussen de Vlaamse partijen en PZ om dit werk gezamenlijk uit te voeren. De planning is om na het zomerreces te starten met het grondtransport.
- De samenwerkingsovereenkomst met Rijkswaterstaat over de geïntegreerde radar- en uitkijktoren** is op 5 maart ondertekend. De aanbestedingsprocedure gaat in mei van start en na het zomerreces zal een geselecteerde aannemer de opdracht naar verwachting gegund worden.
- Buitendijks natuurherstel:** Voor het buitendijks project Zimmerman is aan de eigenaar een nieuw voorstel/aanbod gedaan. De eigenaar had tot 24 april om dit aanbod te accepteren. Het aanbod is door hem niet geaccepteerd. Ten aanzien van een door Rijkswaterstaat aangedragen meekoppelkans is door Rijkswaterstaat zelf aangegeven dat men

onvoldoende ecologische meerwaarde ziet en deze meekoppelkans verder niet meer in uitvoering brengt.

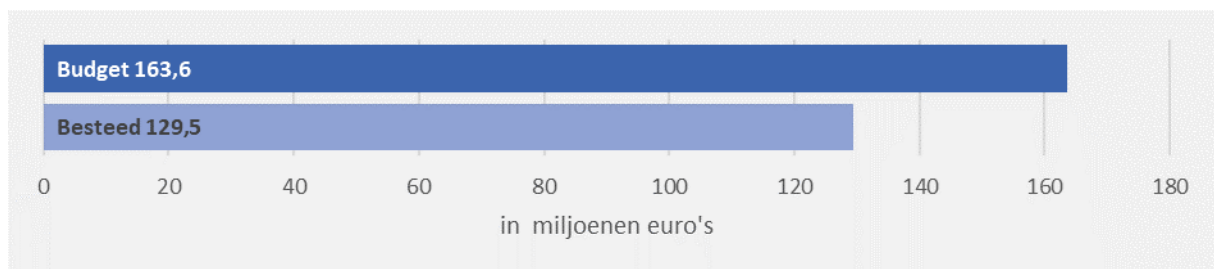
Status en voortgang

Beheersaspect: *Kwaliteit*   *Geld*   *Tijd*   *Risico*   *Omgeving*

Status:

Voortgang:

Budget

Planning

Huidige projectfase: Realisatiefase

Percentage gereed: 97% (641 van de 658 hectare waar naar toegewerkt wordt, zie voor nadere toelichting blokje 'projectomschrijving' hierboven).

Voortgang algemeen

De verschillende onderdelen van NPW bevinden zich in verschillende fasen:

- De ophoging van de panoramaheuvel bevindt zich nog in een afrondende uitvoeringsfase. De uitvoering van de uitkijk- / radartoren, routes en parkeerplaats is in voorbereiding en start na de zomer van 2024. De samenwerkingsovereenkomst met Rijkswaterstaat is hiervoor ondertekend en de aanbestedingsprocedure start in mei 2024.
- Voor de overdracht van de Hedwigepolder is door een driemanschap van onafhankelijke taxateurs de waarde bepaald. Wij zijn nog in overleg met de beoogde eigenaar/beheerder (HZL) over de context en de exacte condities bij de overdracht. Ook met het waterschap loopt het gesprek over de eigendomsoverdracht van de dijk en met Rijkswaterstaat over de eigendomsoverdracht van de panoramaheuvel. De overdracht van de dijk zal naar verwachting in de zomer van 2024 plaatsvinden.
- Naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State over de gedoogplicht in het Zimmermanproject heeft met de eigenaar van de buitendijkse gronden in dit project een gesprek plaatsgevonden met de verantwoordelijke gedeputeerde. Er is een hernieuwd voorstel gedaan. Op 25 april is door de advocaat van de grondeigenaar meegedeeld dat het aanbod van de provincie niet geaccepteerd is. Dit betreft twee van de drie strekdammen in het Zimmermanproject. De strekdam op grond van Staatsbosbeheer en het Rijk zal worden afgebouwd.
- In de voorbereiding van het project “Herstel Geulwand Ossenisse 2” is door Rijkswaterstaat op zoek gegaan naar meekoppelkansen. Hierbij is o.a. de Provincie Zeeland benaderd en is overeengekomen de kans “natuurontwikkeling” verder te verkennen in het kader van het Natuurpakket Westerschelde. Rijkswaterstaat en Provincie Zeeland hebben deze kans verder onderzocht en zijn tot een voorkeursvariant gekomen: de aanleg van twee strekdammen en een hoogwatervluchtplaats in combinatie met versterking van de geulwandversterking met erosieremmende maatregel. Deze voorkeursvariant is vervolgens door Rijkswaterstaat getoetst aan de belangen waar zij verantwoordelijk voor is. Bij het beoordelen van de meekoppelkans is Rijkswaterstaat tot een integrale afweging gekomen en heeft het besluit genomen niet verder te gaan met de voorkeursvariant. Rijkswaterstaat ziet in de uitgewerkte kans onvoldoende meerwaarde voor de ecologie in het projectgebied en daarnaast zijn de morfologische gevolgen op grote schaal (watersysteem Westerschelde) onvoldoende bekend. Op basis hiervan is inmiddels ook door GS het besluit genomen te stoppen met de meekoppelkans.
- Na erkenning als landschapspark Zwinstreek door de Vlaamse regering in oktober 2023 vindt er momenteel afstemming plaats met de provincies West- en Oost-Vlaanderen om te komen tot een samenwerkingsverband. Het streven is om dit in de loop van 2024 te hebben vormgegeven in de vorm van een Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS).
- Binnen de gebiedsaanpak van het grenspark Groot Saefthinghe wordt er gewerkt aan de diverse initiatieven uit het ontwikkelingsprogramma van het samenwerkingsverband zoals: volhoudbare landbouw, recreatieve routes en mobiliteit, zoetwatervoorziening, participatie etc.
- Monitoringsactiviteiten vinden plaats conform de in de overeenkomsten met het Centre of Expertise (CoE) vastgestelde afspraken.

Bij Extra Toelichting wordt op hoofdlijnen ingegaan op de afzonderlijke projecten.

Kwaliteit

.Status:

Voortgang:

Het beoogde effect van het programma NPW is het ontstaan van minimaal 600 hectare estuariene natuur. Na de inrichting van de geplande hectares in de NPW-projecten zal de natuur zich gedurende een langere periode ontwikkelen tot de gewenste kwaliteit. De verschillende vormen van inrichting zoals nieuwe buitendijkse en binnendijkse natuur en kwaliteitsverbetering van bestaande natuur leveren een andere natuurkwaliteit op. Zo levert één hectare nieuwe buitendijkse natuur een andere natuurwaarde op dan één hectare binnendijkse natuur. Daarom zijn hectares waarmee de kwaliteit van de bestaande natuur verbeterd wordt op basis van onderzoek maar voor een bepaald deel meegerekend in de te bereiken oppervlakte. Met de realisatie van het actuele programma NPW worden 658 hectare herijkte of gewogen estuariene natuur ingericht. Op dit moment is 641 hectare estuariene natuur gerealiseerd en is 17 hectare in uitvoering. Hiermee wordt een garantiebuffer gecreëerd om bij een tegenvallende natuurontwikkeling toch het afgesproken doel van minimaal 600 hectare te realiseren.

Naast de realisatie van estuariene natuur worden binnen NPW ook streekprojecten en initiatieven opgepakt die gelegen zijn in de nabijheid van NPW-projecten. Voorbeelden hiervan zijn de gebiedsaanpak Grenspark Groot Saefinghe en Landschapspark Zwinstreek. Met de grensregio's en partners wordt met een geïntegreerde aanpak grensoverschrijdend gewerkt aan onder andere maatschappelijke, economische, recreatieve, agrarische en ecologische opgaven.

Op 13 oktober 2023 heeft de Vlaamse Regering een besluit genomen en de Zwinstreek erkend als Landschapspark.

Daarnaast wordt in de vorm van Landbouw flankerend beleid samen met de ZLTO een bijdrage geleverd aan brede ontwikkeling van landbouw in Zeeland.

Geld

Status:

Voortgang:

Van het totale beschikbare NPW-budget van € 163,6 mln. was begin 2024 nog € 34,8 mln. beschikbaar voor de uitvoering in de periode 2024 t/m 2025. Inmiddels zijn we gestart met de actualisatie van de Meerjarenkostenraming voor 2024-2025.

Vanuit het ministerie is aangegeven dat de verkoopopbrengsten van de gronden van de Hedwigepolder aan het budget van het Natuurpakket Westerschelde moeten worden toegevoegd. Het budget, inclusief de hierin opgenomen risicoreserves, biedt de ruimte om naast het afgesproken natuurherstel via landbouwflankerend beleid, regionale impulsen en Grenspark Groot Saefinghe diverse projecten te realiseren met een extra meerwaarde voor het gebied. Onze inzet blijft erop gericht zoveel mogelijk bij te dragen aan deze meerwaarde, zodat het gehele NPW-budget ook landt in de regio.

Tijd

Status:

Voortgang:

De Provincie Zeeland heeft in 2006 de uitvoeringstaak voor het Natuurpakket Westerschelde (NPW) in opdracht van het ministerie van LNV op zich genomen. De looptijd van het programma is vastgesteld tot en met 2022 met een afspraak over de resterende programmaperiode (2023-2025). Binnen die periode zullen de projecten worden uitgevoerd. In beeld wordt gebracht welke activiteiten, zoals bijvoorbeeld de monitoring en het onderhoud en beheer, na 2025 nog dienen plaats te vinden zodat hierover afstemming met het ministerie van LNV kan plaatsvinden.

Er is gestart met het voorbereiden van de Meerjarenkostenraming 2024-2025 en het jaarverslag over 2023.

De primaire doelstellingen van NPW kunnen voor eind 2025 worden behaald.

Risico

Status:

Voortgang:

Overeenkomstig de afspraken rond grote projecten worden ieder kwartaal de risicodossiers geactualiseerd op project- en programmaniveau.

Binnen de MJKR is voldoende financiële ruimte gereserveerd voor het opvangen van de in de risicodossiers genoemde risico's.

Omgeving

Status:

Voortgang:

Met de omgeving van de verschillende deelprojecten wordt regelmatig overlegd. Periodiek worden er met de streekhouders binnen het Grenspark Groot Saefthinghe bijeenkomsten georganiseerd waarbij de voortgang van de diverse projecten wordt gepresenteerd en ideeën en initiatieven worden uitgewisseld.

Legenda status en voortgang

Op orde

Positieve ontwikkeling

Er dreigen afwijkingen

Gemiddelde ontwikkeling

Bijstelling is noodzakelijk

Negatieve ontwikkeling

Scopebeschrijving

De getijdennatuur en de vele geulen die de Westerschelde uniek maken, dreigen te verdwijnen. Als gevolg van natuurlijke processen, inpolderingen en verdiepingen ontstaat er één geul. De schorren en slikken worden kleiner met als gevolg het verdwijnen van unieke vogels en planten.

Bedoeling is om deze ontwikkelingen te stoppen en de Westerschelde weer ruimte te geven zodat nieuwe schorren en slikken kunnen ontstaan. Naast het realiseren van gebieden waar eb en vloed weer vrij spel krijgen worden ook maatregelen getroffen om buitendijks de natuur te laten herstellen en versterken. Op deze manier wordt getracht de bijzondere getijdennatuur te behouden voor de toekomst. Tevens vormt dit een bescherming tegen overstromingen

Daarnaast wordt gezorgd voor meerwaarde voor de regio door de natuur toegankelijk te maken.

Dit alles doen we doormiddel van een aantal projecten langs de Westerschelde:

- Hertogin Hedwigepolder (350 ha)
- Uitbreiding Zwin (22 ha)
- Middengebied Waterdunen (121 ha) en Perkpolder (35 ha)
- Buitendijks (5 deelprojecten 130 ha)

Daarnaast is er nog een aantal aanvullende opgaven:

- Landbouwflankerend beleid (subsidie en grondruilbank)
- Overige afspraken:
  - Grenspark Groot Saeftinghe,
  - Regionale impuls Hulst
  - Landschapspark Zwinstreek
  - Regionale impuls Sluis
  - Sloe-/Tractaatweg, monitoring

Relevante besluiten

-
GS	• 7 oktober 2005 Voorstel GS invulling Schelde Estuarium. • Ingekomen brieven van ministerie EZ/LNV van 26 januari 2013 en 14 november 2016 inzake wijziging convenant. • Ingekomen brief van ministerie LNV van 11 januari 2018 inzake goedkeuring van het voorstel tot herijking.
PS	• Besluit 7 oktober 2005 Voorstel PS invulling Schelde Estuarium • Besluit 30 januari 2006 Convenant Rijk en Provincie Natuurpakket Westerschelde
-

Extra toelichting

Momenteel is 641 hectare nieuwe estuariene natuur opgeleverd. 17 hectares zijn in uitvoering. Hieronder wordt op hoofdlijnen ingegaan op de afzonderlijke projecten.

1. Hedwigeproject

Een oplevering van het werk heeft er plaatsgevonden samen met de Vlaamse Waterweg NV en de beheerders. In mei worden de laatste werkzaamheden afgerond die tijdens de opname naar voren zijn gekomen en genoteerd voor de aannemer als nog uit te voeren restwerken. De ophoging van de panoramaheuvel gaat, zoals eerder in deze rapportage vermeld, van start na de zomer om zo de noodzakelijke hoogte van 29,7 + Nap te kunnen realiseren voor de bouw van de radar-en uitkijktoren. De partij die uit de eerder georganiseerde belangstellingsregistratie naar voren is gekomen als beoogd eigenaar / beheerder, heeft aangegeven onder de voorgestelde condities nog niet over te willen gaan tot koop. Momenteel vindt overleg plaats.

Met het waterschap Scheldestromen is de overdracht van de primaire waterkering in vergevorderd stadium. De planning is dat het eigendom en beheer in de eerste helft van 2024 wordt overgedragen. De effecten van het terugbrengen van eb en vloed in de Hedwigepolder op de nabijgelegen landbouwpercelen worden gemonitord. Gedurende vijf jaar zijn gegevens verzameld van het nabijgelegen gebied, welke dienen als nulmeting. Met de eigenaren en pachters van de percelen wordt geregeld overlegd hierover. Er wordt hierbij nauw samengewerkt met het Waterschap en specialist Deltares, die de monitoring mede begeleiden. Geregeld worden met de eigenaren en pachters de resultaten van de monitoring gedeeld en tegelijkertijd ook het functioneren van het watersysteem tegen het licht gehouden. De laatste bijeenkomst is geweest op 17 april 2024. Vooralnog blijken er nauwelijks effecten te zijn op de huidige landbouwfuncties van de nabij gelegen percelen.

2. Uitbreiding Zwin

Met het Waterschap zijn afspraken ten aanzien van het beheer van de dijk vastgelegd en zal de monitoring worden opgevolgd.

Er is onderzoek gedaan naar de erosie van de dijk. Hieruit blijkt dat extra maatregelen nodig zijn zoals steenbestorting. Hierover is, na bestuurlijk overleg, overeenstemming met het Waterschap bereikt. Het Waterschap neemt de uitvoeringskosten voor haar rekening. De uitvoering vindt in 2024 plaats. Bij de monitoring van de grondwaterpeilen en het zoutgehalte is gebleken dat er een opwaartse verschuiving van de overgang van zoet naar zout grondwater plaats vindt. Dit kan verzilting in de hand werken en daarom is een analyse gemaakt van de huidige situatie en zijn beheersmaatregelen uitgewerkt. Gesprekken met direct betrokken omwonenden worden gevoerd. Mede aan de hand

daarvan wordt de aanpak nu verder uitgewerkt, waarbij onderzocht wordt wat de beste oplossing is. Hiervoor is budget beschikbaar binnen de huidige MJKR.

3. Middengebied.

In het project Waterdunen is men in het eerste kwartaal van 2024 gestart met de laatste herstel- en aanpassingswerkzaamheden in en rond het gebied. De optimalisatie van de getijdenduiker onder regie van Waterschap Scheldestromen, verloopt tot op heden volgens planning. De werkzaamheden zullen, inclusief test- en monitoringsfase, naar verwachting in september 2024 worden afgerond. Het werk wordt zo uitgevoerd dat het natuurgebied (en haar bezoekers) zo min mogelijk last van heeft.

In het Zimmermanproject is de eerste fase van de eerste strekdam gereed. De aannemer zal deze strekdam verder afmaken. De gesprekken hierover zijn eind april opgestart. Voor het beheer en onderhoud voor 5 jaar van alle in het kader van NPW aangelegde strekdammen en de palenrij bij Ossenisse is opdracht gegeven aan de aannemer.

4. Nevenopgaven

Het NPW heeft enkele belangrijke maatschappelijke effecten in de vorm van regionale impuls voor de gemeenten Hulst en Sluis, de ontwikkeling van het Grenspark Groot Saeftinghe, het grensoverschrijdende Landschapspark Zwinstreek en de inzet van Landbouw Flankerend Beleid waarbij de inzet gericht is op volhoudbare landbouw.

4.1. Grenspark Groot Saeftinghe

In het Grenspark worden stappen gezet aan de hand van de ontwikkellijnen uit het ontwikkelingsprogramma van het Samenwerkingsverband Grenspark Groot Saeftinghe. Dit vormt tevens een onderdeel van het Zeeuws Gebiedsprogramma 2023.

Robuuste Scheldepolders

Het grensoverschrijdende innovatiefonds (voorheen transitiefonds), gericht op zoetwaterbeheersing en klimaat in het grenspark, is af en wordt in mei te goedkeuring voorgelegd aan het college. Ondernemers/boeren worden via het fonds uitgedaagd en gestimuleerd om mee te bewegen met de specifieke issues die in het grenspark spelen. Het fonds wordt in samenwerking met de EGTS, gemeente Hulst en Port of Antwerp/Bruges uitgevoerd en vormt een onderdeel van het landbouwflankerend beleid.

(Be)leven en leefbaarheid

De plannen voor de plaatsen Walsoorden, Zeedorp en Emmadorp zijn in de afronden fase van de realisatie. Fase 2, de plannen voor Baalhoek en Kreverhille worden nu voorbereid en uitwerkt om uit te voeren in 2024.

Voor het project Erfgoed Deal: Groeve Nieuw-Namen is in 2021 een schetsontwerp opgeleverd. Aan de hand van dit ontwerp is samen met de stakeholders de juridische en praktische zaken doorgenomen. De groeve vormt een onderdeel van de Interreg-aanvraag (Be)leefbare Schelde, waarvan de uitvoering gedaan wordt onder begeleiding van het Geopark. De sloop van de steiger in de groeve is inmiddels uitgevoerd. Er wordt nu gewerkt aan een definitief ontwerp om vervolgens de uitvoering te kunnen voorbereiden en te starten in 2025.

4.2. Regionale Impuls gemeente Hulst en gemeente Sluis

De regionale impuls gemeente Sluis is begin 2023 afgerond. Voor Hulst is de regionale impuls eind 2023 afgerond.

4.3. Samenwerking in de Zwinstreek

Op 31 mei 2023 heeft de Provincie West-Vlaanderen namens diverse gemeenten en provincies, waaronder Provincie Zeeland, het dossier voor erkenning van Landschapspark Zwinstreek ingediend bij de Vlaamse overheid. De Vlaamse Regering heeft op 13 oktober 2023 de Zwinstreek officieel erkend als landschapspark. In de afgelopen periode zijn, tussen de partners gesprekken gestart, om te komen tot een samenwerkingsverband. Hierbij gaat de voorkeur uit naar een BGTS.

4.4. Landbouwflankerend beleid

Een van de nevenopgaven binnen NPW is het Landbouwflankerend Beleid. Hiervoor is een bedrag geraamd van € 13 miljoen. Hiervan is € 8,4 miljoen gereserveerd voor subsidiebijdragen en € 4,6 miljoen voor de Grondbank Zeeland in combinatie met kavelruil.

Via de Grondbank Zeeland wordt ruilgrond ingezet in combinatie met het instrument kavelruil om een bijdrage te leveren in het verbeteren van de agrarische structuur. Dit vindt plaats in heel Zeeland, maar de focus ligt vooral in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Er wordt, naast diverse kleinere ruilen gewerkt aan een grote kavelruil in de Kruispolder. Deze liggen bij de notaris ter afhandeling. Totaal liggen er vijf kavelruilen bij de notaris met een totale oppervlakte van 165 hectare. De beschikbare voorraad ruilgrond is 279 hectare per 30 april 2024 en ligt grotendeels in Oost Zeeuws-Vlaanderen.

5. Monitoring

De feitelijke monitoringsactiviteiten vinden conform de in de overeenkomsten met het CoE vastgestelde afspraken plaats.

De eindrapportage van de eerste monitoringsfase Knuitershoek en Baalhoek is in november 2023 opgeleverd. Het concept-plan van aanpak voor de tweede monitoringsfase (2024-2029) is in april voor de 2e maal met de Stuurgroep besproken. Voor de buitendijkse projecten Bath, Zimmerman en Ossensisse is eind december jl. het eerste concept van de voortgangsrapportage over de monitoringsperiode 2022-2027 opgeleverd. Dit concept is in april 2024 met de Stuurgroep besproken.